

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ind. Persson
 Härad: Otie Adress: Villa Lohem Sjunlöf
 Socken: Romme Berättat av: densamme
 Uppteckningsår: 1934 Född år 1839 i Hvarnby.

Uppteckningen rör Jul och Nyårsafton.

Angående utdelning av julgävor åt barnen om julen, var det sed. i forna dagar att en person föreställde sig som tomt, genom att kläda sig i en rolig dräkt med röd pickelbuck och färskvins päls och snöbyxor samt träskor så en stav i handen. Det skulle föreställa att Tom långt högt höv i fjärr han hade ofta en gräspår med i handen den släppte han lös i stugan, där var benmärket en plock om beinen på den, där var en pappersslapp som följande var skrivt på. "Jag är liten och grå och anser nyttig av få

men en och annan tvingas mig fram, till ljuset
jag flyr, med en påbröt så dyrt till små barnen
i kare, då plötsligt släcks ljuset och folkete omgäta
för att se vad jag har, då gläds de och sig för-
undra men jag fick lida ty mina ben de svida,
men de var ej farligt de ömsa om mig så
varligt, och så jag släpps ut för att frammas
mig för till slut. Dörten öppnas packaten
som innehåller gåvor och lekpriser till barnen.
Så öppnas säcken och alla gåvor delas ut
och alla blir glada och nöjda.

På 1850 talet brukar ungdomarna i
sin hembygd att kläda ut sig nyår afton
manfolken i fruntimmerskläder och kvin-
folken i manskläder, så gick de från gård
till gård i byn de föreställde sig vara vandring-
män som ville lära hus för natten, vilket

merendels beviljades, så roade de sig
med mångahanda lekar och ringdanser,
om av dem kunde spela, man roade sig
till ut på smittimarna. På varje gård
fick de någon förtäring och gick sent om-
sidor glada och nöjda hem. Strängarna
brukade på den tiden att bita på alla-
sande spektakel på gårdarna hos naboen,
de t. ex. måga ut gödslen i stövarna, så
stängdes dörrarna till så gick de en annan
väg ut, sen kastade de åter gödslen upp för
dörren så att den icke kunde öppnas in-
ifrån, då gårdspolket kom och skulle må-
ga. För i tiden brukade man lägga täcke
på hästarna om dagarna, men om kvällarna
tog man av dem och hängde dem på en krok
för ständaren mellan hästarna, med täcke gjordes

1711

4

berunden om täcknet, som sedan hängslades
med siljan på kroken, dessa togo de av och
lade på mörkenturerna vilka de även lade
selas och sadlar på om sidan var tillgänglig.
Sedan de skojat så på ett uppståndligt sätt gick
de ut på gården, mitt för dagligstuan där folket
brukade att uppehålla sig med lek och kortspel,
så sköto de flera skott med pufferi, och sprungo
och gånnde sig. Då for folket ut och taga fatt
derna om de skinnse och bjäda dem in på
förplägning. Dylika upfästing minskades mer
och mer och förekommer onyckret sällan nu-
för tiden, dels för att tjänarna numera byta
plats flera gånger och äret i den tiden levaro
tjänarna lagstadga för hela året och det
brände ofta att en som lojja som varit pojke
stannade i samma tjänst som dräng och

ansågos som familjemedlemmar då de tjänat
i flera år på samma plats, de kallade sig
husbondfamilj för far och mor samt umgäta
med dem mera förtroligt än inför tiden. De
funns på den tiden ej järnvägar eller cyklar och
leilar ej heller så många olika nöjes tju-
stämningar med dans och liografer så man kunde
sitj hemma så godt man kunde. En ttonde
dags afton brukade några gossar punda som
dars så där i 12. a 14 års åldern klä sig som
stjärngossar de hade en stav med en stjärna
på på gingo de från ställe till ställe i byn
och sjöng några sånger, bland sångerna var
det en som lød så här: goder afton goder afton
bädd herse och fru, husbondes matmoder var lustig
och glad, vi önska eder alla en lycklig och
god helg, från alla olyckor bevaras er Gud.

V

5

De förtätte med en lång sång varar följande
är ett brödstycke. Efter midian komma de
manen tre, de vilja den nyfödde krossningen se.
de ofra båd rörelse myrta och guld, den nyfödde
krossningen vare oss huld. o. s. v. När sångarna
blivit riktigt undfångade och fött sina gåvor
(De budade av smaland fullt bli trakterade och få en slant)
uppständer sista versen. Heven tack haven
tack, för eder redliga skänk, eder skänk skall
vara hos Gud betänkt, så hava vi nu en lycks-
lig god jul god natt, god natt. ^{uppriktlig ärlig} Dyliska minnen
~~En~~ uppifrån min leandoms och ungdomstid
senare tiden kann känna ej till det, men allt
gammalt tas ju upp igen kanske på vi upp
leva att glada och nöjda stjärngossar äter gå
smörning och sjunga trettondags afton.

Jag minns år 1857 då hade vi julgran i mitt
föräldrahem, det kom sig så att min far var
ledsamot i kyrkorådet han skulle ställa om
gran till kyrkan till julen jag blev anförtrod
att höra efter den i Torups skog, jag var då
18 år jag hade en syster som var 7 år hon
bad mig att köpa en gran till henne, det
gjorde jag och så den var 3 alnar hög. Den ^{var}
vacker när den blev klädd med många satser,
små täljlys som var hemma stöpta och fast-
lunda med ullgamstråd för den fattar ej
så lätt eld, så hängdes äplen och korgar
med nötter och andra satser som glimm
och glitter. Jag gjorde en fot av ett par
småa bräder som lades i kors, och så
barrades ett hål i mitten där granen sattes
i då den var färdig sattes den ut i dom.

marstugan (som man kallade salen för) alla tre
högtidskvävarna dansades omkring den och
sjöngs men sattes åter ut två 20 de dag jul
då den plundrades. Då ljödos några kam-
bramarer då dansades och sjöngs, nu är det
jul igen, nu är det jul igen och julen vara
skall till påska m. m. och jullekar lektes
som jag förut skrivit om. Det året var det
min far 50 år födelsedag så den firades
på samma gång han var född den 15 Jun 1807.
Lå fort sattes så länge min lilla syster gick
i skolan, men sedan vi blivit äldre blev
det ej gran.

Landskap: *Skåne*Upptecknat av: *And. Persson*Härad: *Ölle*Adress: *Villa Solhem Ljunslöf*Socken: *Hosie*Berättat av: *densamme*Uppteckningsår: *1934*Född år *1839* i *Skvarnby.*Uppteckningen rör *Frosklarning på 1850 talet.*

Frosklarning är någ' gräs på tve' att vägen lades
i en ring på logan med toppen inåt
i mitten ungefär att väntes tjockt så
tröskades den med plöjla först på den ena
sidan, så vändes den andra sidan upp och
tröskades. Så samlades kulmen upp med
stränderna så jämni som möjligt och band
i hävar de kallades långkalm, och an-
vändes tve' att binda stråsäden med och
att täcka byggvaderna med, det som skil-
des ifrån skulle tröskas i genom en gång tve'
och användas tve' foder åt djuren. Den ör-

stråsidan sattes upp i större lagg med toppen
mot bogolvet lag efter lag; det sista laget lades
plat på golvet så börjades trösket på
det som låg, så lades lag efter lag till det
blev slut med hela lagget. Så tröskades allt
tullarna igen. Sedan skulle kulmen rötas
ifrån säden och stikas upp på gäcken, var
det horn skulle det börjas, då fördes det i
en sträng mitt på golvet där skulle de tröskas
fram och tullarna till agnarna gick av, sen
sånsades det upp med en handrävsa. Det som
på rävsen av kallades ämtor, de skulle mot-
karaturen bra ty det var ej lika till kartarna för
där var agnar ikland. All säden brustades med
brasterkovel i den tiden, så harpades den med
en vides harpa som bläste det fina dammet
ifrån. Nite par ströbarnar kunde tröskas

en 8 a 10 travar (1 trav 20 mekar) om dagen
berovende på mekernas storlek, vno de stora
skunde då bli en halvtrava av traven, då
skunde de tröskas en 5 timmar om dagen,
när de tröskas omkring 20 timmar skastades
med en liten skryffel, det gick så till att
sådes-drösser lades vid ena sidan av logen,
logen var 12 alnar på båda håll. Den som
skulle skasta började i mitten på drösser,
när han skastat en del östes till från båda
håll, och man fortsatte så till man skastat
bota drösser, man skulle skasta så kraf-
tigt att den tyngsta säden föll ändå bort
till motsatta sidan av logen, skalorna föll
fort med så den lättare sädens, så den
lättast säden och långt i höjden stomar
tistel o d. Se nästa sidas ritning

3982

bästa säden

lättare säd

agrer skul

diönan

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

TIII

12

Skalorna togs först bort
de togs först bort de användes
till att fodra djuren med, liksom
stråtan och nötkreatur, även

större avin fick därav då det blandats med
kotts avfall och skrämming av slösäd, när
skalorna togs den lättare säden till fo-
der åt djuren. Den säden som flög långt
bort var den bästa den användes till utsäde
nästa år. Man tröskte med gilejla.

Predan i juli månad så snart regnen var
hombörd levde man tröskte och så fortsattes
på de större gårdarna ända till i mars
följande år. Det var i sommarmånaderna så
varmt ibland att man fick stå i bara linne
det har jag själv varit med om, där skulle
tröskas såg till utsäde innan man börta-

de väskäden som ej blev fädighöntad ibland så rent som i Skåne. Rågen såddes i den tiden i början av September. När det blev slut med trösket hängdes plejlarna upp på banaljelken över logan till nästa gröska. Plejeln är en lätt verktyg, men man fick smettas när man använde den. Men tröskeman fick i den tiden en plåt (33 öre) för han tröskta en tunn rag och 1/2 skilling för horn och havre på tunna, arbetet skulle börja kl: 4 på morgonen och sluta när man inte fick se längre, det var ej berättligt att tröskta vid ljus om kvällen.

I början av 1870 talade Horn där tröskor från Danmark som tröskta med hästkräft de voro små de drogos av ett par hästar och man kunde icke

3982

tröska mer än högst 15 timmar om dagen. Jag köpte en tröska på landtbrukarsutställningens i Helsing 1882. Det var en slipströska med haksväla och stående hastvandring, den drevs med kuggbjäl och remskivor, den var avsedd för 4 hästar men den gick lätt så jag hade sällan mer än 2 hästar för den. Hastarna gick under remmen, med den kunde jag tröska högst 30 timmar om dagen, den val från Överumsbruk, så köpte jag även en hastmaskin ty det gick för sent att kasta med skovel. I slutet av 1880-talet köjades ångtröskorna komma i bruk och har fortsatt till man nu driver tröskorna med elektrisk kraft.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

VI

14